

REMISSYTTRANDE

Datum
2025-01-10

Dnr
2024/6602

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
anna.bergqvist@regeringskansliet.se

Straffansvar för den som bedriver finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering m.m.

(Departementets diarienummer Fi 2024/01905)

Justitiekanslern har inte några synpunkter beträffande förslaget att i och för sig införa en ny lag om straff för olovlig finansiell verksamhet.

I promemorian föreslås att flera hemliga tvångsmedel ska få användas vid en förundersökning om grov olovlig finansiell verksamhet och att brottsbekämpande myndigheter ska få inhämta uppgifter med stöd av den s.k. inhämtningslagen. I dessa delar vill Justitiekanslern framföra följande.

Hemliga tvångsmedel av det slag som föreslås utgör typiskt sett ett betydande ingrepp i den personliga integriteten. De får därför endast användas för att bekämpa grov brottslighet och för förebyggande av allvarliga hot mot allmän säkerhet (se t.ex. EU-domstolens dom i mål C-746/18 Prokuratuur p. 33).

Huvudregeln för bl.a. hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation är att det inte ska vara föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år för brottet. Eftersom det föreslagna brottet har ett minimistraff om fängelse i sex månader krävs att det tillräckligt tydligt framgår varför grov olovlig finansiell verksamhet ska anses utgöra ett sådant grovt brott att användningen av hemliga tvångsmedel är motiverad ur proportionalitetssynpunkt. Mot bakgrund av de starka intressen som berörs bör en sådan bedömning enligt Justitiekanslerns mening inte endast utgå från de bedömningar om minimistraff som gjorts i tidigare förarbetsuttalanden avseende andra typer av brott. För att proportionalitetsbedömningen inte ska bli schablonmässig krävs tydliga skäl för avsteg från huvudregeln.

Till bilden hör också att det rör sig om en eventuellt ny straffbestämmelse och att det därmed för närvarande torde vara oklart om det finns ett verkligt behov av de tvångsmedel som föreslås eller om de redan existerande tvångsmedlen i rättegångsbalken kommer att vara tillräckliga. För det föreslagna grova brottet kommer t.ex. hemlig övervakning enligt 27 kap. 19 a § rättegångsbalken vara tillåten.

Därutöver framgår det av promemorian att det brottsliga förfarandet, dvs. finansiell verksamhet som bedrivs utan tillstånd, t.ex. kan användas för att

undgå tillsyn och därmed möjliggöra för annan allvarlig brottslighet såsom bedrägeri, penningtvätt, eller terrorfinansiering. Av dessa brott ingår redan vissa former av grovt bedrägeri, grovt penningtvättsbrott och finansiering av terrorism i brottskatalogen avseende hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation i 27 kap. 18 a § rättegångsbalken. För det fall det misstänks att dessa brott begås inom en verksamhet som bedrivs utan tillstånd är det därmed redan idag möjligt med att använda hemliga tvångsmedel. På samma sätt förhåller det sig avseende inhämtningslagen.

Sammanfattningsvis anser Justitiekanslern att underlaget till grund för förslaget om en utvidgning av möjligheten att använda hemliga tvångsmedel kopplat till den förslagna straffbestämmelsen är otillräckligt. Det saknas övertygande resonemang om varför brottsligheten är av ett sådant allvarligt slag att intresset av tvångsmedelsanvändningen väger tyngre än ingreppet i den personliga integriteten. Det saknas också en redogörelse för varför de befintliga tvångsmedlen är otillräckliga.

Ärendet har föredragits av Erik Håkansson. I ärendets beredning har även byråchefen Martin Mörk deltagit.

Daniel Kjellgren